

Cyklus devíti tabulových obrazů z cisterckého kláštera ve Vyšším Brodu známý jako Vyšebrodský cyklus či Vyšebrodský oltář patří k nejvýznamnějším památkám českého středověkého umění. Výlučné postavení získává již tím, že je prvním velkorýsým, integrálně uchovaným celkem středověké deskové malby na našem území a stojí tak v rámci dochovaného fondu na samém počátku její historie jako sugestivní pars pro toto výjimečné estetické a výtvarné kvality. Svou ojedinělostí a prvenstvím sugerovalo dílo přesvědčení o svém iniciačním významu, personalizované do představy velké anonymní postavy zakladatele, „...který stojí jako nosný pilíř na počátku vývoje...“¹ Tento dojem vytrvale postupoval až do nedávné doby percepce a reflexi české deskové malby 14. století a konzervoval výše uvedený personalizovaný názor o jejím vývoji, podle něhož české deskové malířství (pojímáné anachronicky v duchu moderní koncepce uměleckého díla) vytrysklo z díla prvního, vyšebrodského anonyma, aby o několik desetiletí později vyústilo do proudu moderně chápané výtvarné práce zásluhou anonyma druhého, Mistra Třeboňského oltáře, který jako „...dovršitel tyčí se na konci jeho jako mocný maják, vrhající světlo svého vlivu do široka a daleka...“² Teprve v posledních letech se vyšebrodský cyklus začleňuje do širšího fondu českých a střeoevropských památek, s nimiž dílensky a slohově souvisí, aniž by současně ztratil význam díla svými výtvarnými a programovými kvalitami vskutku mimořádného. Aureolu jedinečnosti spojenou s mýtem zakládajícího „Mistra“ nahradila historicky adekvátnější představa sdíleného prostoru uměleckého provozu, v němž hrají podstatnou roli požadavky dvorské umělecké reprezentace a související úloha objednavatele a konceptora.